

GA VOOR GELUK

'Elk kind goed in zijn vel'

Voortgangsrapport

Februari 2016

Prof. Dr. Ferre Laevers
Thaline Stas
Charlotte Van Cleynenbreugel

1. Project titel

Elk kind goed in zijn vel. Implementatie en effectonderzoek van een interventiepakket voor de preventie van emotionele problemen en zelfdoding.

2. Algemene projectdetails

Projectleider	Prof. dr. Ferre Laevers
Projectlocatie	ExpertiseCentrum voor Ervaringsgericht Onderwijs – KU Leuven
Startdatum	1 april 2015
Einddatum	31 december 2017

3. Medewerkers

Onderzoeksmedewerkers	Thaline Stas Charlotte Van Cleynenbreugel
Vormingsmedewerkers	Ivan Van Gucht Els Menu Julia Moons
Stagiaire	Fleur Lodewijckx

4. Deelnemende scholen

De Kleine Jacob	Sint-Jacobsmarkt 43 2000 Antwerpen 1
Kosmos	Gerard Legrellelaan 5 2020 Antwerpen
Sint-Bernadette	Groenstraat 73 2060 Antwerpen 6
Sint-Norbertus	Antoon Van den Boschelaan 145 2100 Deurne

Zie bijlage 1 voor de profielen van de deelnemende scholen

5. Synopsis van het project

Elk kind goed in zijn vel!

Het project 'Elk kind goed in zijn vel' heeft tot doel een interventiepakket te ontwikkelen dat scholen in staat stelt om bij te dragen aan de preventie van emotionele problemen en zelfdoding. Als speerpunt wordt het 'gezond emotioneel functioneren' vooropgesteld. Die gave emotionele ontwikkeling is een kenmerk van de persoon waarvan zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld dé ingrediënten zijn.

Een kind dat dit kenmerk heeft, straalt zelfvertrouwen uit, staat open voor wat de omgeving te bieden heeft, voelt zich niet snel door een situatie of anderen bedreigd, kan met volle teugen genieten, is in voeling met zijn of haar emoties en kan deze uiten, komt pijnlijke ervaringen snel te boven, is weerbaar.

‘Goed in zijn vel’ als doel loopt langs een pad waarin de interactie met mensen en de wereld bezaaid is met kwaliteitsvolle ervaringen. Een eenvoudige maatstaf daarvoor zijn welbevinden en betrokkenheid. Een laag welbevinden en/of betrokkenheid hebben voor ons een signaalwaarde: ze geven aan dat het kind - in de huidige context - het niet goed maakt. Dit is een toestand die op termijn de persoon kan aantasten. Tijd dus om het ernstig te nemen en samen te zoeken naar succesvolle interventies.

Zes basisprincipes voor een succesvol traject!

Dit tweejarig traject rust op zes principes:

1. Intensieve coachings en workshops, waarbij de invalshoek 'goed in je vel' gedragen wordt door het hele schoolteam (1ste kleuterklas t.e.m. 6de leerjaar), vormen de kern van het interventietraject.
2. Een nabije opvolging en begeleiding van alle gedane inspanningen, vorderingen en resultaten. Aan het begin en einde van elk schooljaar voeren de leerkrachten een klasscreening uit d.m.v. het kindvolgsysteem Looqin. Het resultaat van de klasscreening wordt uitgediept in de coachings.
3. Welbevinden en betrokkenheid geven aan hoe kinderen het maken en of de interventies al een zichtbaar effect hebben. Aan het begin en het einde van elk schooljaar komt een onderzoeker een halve dag observeren in elke klas om zicht te krijgen op evoluties in welbevinden, betrokkenheid, leerkrachtstijl en klasklimaat.
4. Kinderen als mede-eigenaar van het traject. Via een bevraging kunnen kinderen zelf aangeven hoe goed ze zich in hun vel voelen.
5. Ouders betrekken bij en sensibiliseren voor het speerpunt 'goed in je vel' door het afnemen van een ouderbevraging en de implementatie van 'Mijn Portret' en 'Mijn Talent'.
6. Alle bovenstaande principes moeten een beleving van verbondenheid teweeg brengen. Leerkrachten, kinderen en ouders werken samen aan hun warme school.

Om dit alles te realiseren ondersteunt en begeleidt een ervaren coach het hele team gedurende het traject, over de twee schooljaren heen. Door de nauwe samenwerking tussen coach en leraren, wordt de nabije opvolging van de gedane interventies gegarandeerd en kunnen alle praktijkervaringen meegenomen worden voor de uitwerking van een ondersteuningspakket voor het hele onderwijsveld. Verder wordt ook het hele proces van nabij opgevolgd, geanalyseerd en in kaart gebracht door twee ervaren onderzoekers.

6. Overzicht van de activiteiten, schooljaar 2015-2016

Elke school doorloopt hetzelfde traject, gedurende dit schooljaar ziet dat er als volgt uit:

Timing	Activiteit
Mei- juni 2015	Selectie van scholen Na de inhoudelijke uitwerking van het project, werd er een oproep gelanceerd om scholen warm te maken voor dit project. De werving gebeurde zowel via de overkoepelende schoolbesturen als rechtstreeks met de schooldirecties. Op basis van vooropgestelde criteria werden er 4 scholen geselecteerd.
Juni 2015	Kennismaking met de schoolteams In alle geselecteerde scholen vond er een eerste verkennend gesprek plaats. Het doel van het project werd toegelicht en schoolteam en projectteam leerden elkaar kennen. Ter bekrachtiging van de samenwerking ondertekende elke school ook een engagementsverklaring.
September 2015 Kick-off	Introductie op een personeelsvergadering Het voltallige team kreeg een uiteenzetting over het doel van het project 'Elk kind goed in zijn vel', de instrumenten, het materiaal en de afspraken over het traject. Het doel hiervan was om de leraren warm te maken voor het project en het te doen 'leven' in de scholen.
23 september 2015	Schooloverstijgende vorming (gegeven door Prof. Ferre Laevers) Deze vorming was oorspronkelijk niet gepland, maar kwam er op vraag van de scholen. Het was een introductie en training over hoe je welbevinden, betrokkenheid en 'goed in je vel' kan observeren en scoren in de klas.
Oktober - november 2015	Dataverzameling premeting In deze fase van het traject, werd er informatie verzameld over de beleving van alle actoren: kinderen, leerkrachten en ouders. Dit om zicht te krijgen op hoe kinderen zich voelen op school en de perceptie hiervan door de verschillende personen die betrokken zijn bij hun opvoeding. Concreet werden volgende data verzameld: ➤ <i>klasscreening door alle leerkrachten</i> van welbevinden, betrokkenheid en 'goed in je vel' d.m.v. Looqin KVS. Alle leraren vulden voor hun klas deze gegevens in in Looqin. ➤ <i>klasobservatie</i> (bij de klasleerkracht) door een onderzoeker in één klas per leerjaar. Per klas 3 lestijden observatie, 2 in de voormiddag en 1 in de namiddag om een gevarieerd aanbod aan activiteiten/lessen te observeren (Charlotte Van Cleynenbreugel= kleuterscholen, Thaline Stas= lagere scholen) ➤ <i>vragenlijst voor leerlingen lager onderwijs</i>, over hun welbevinden, betrokkenheid en competenties. Verschillende versies voor 1ste graad (meer begeleiding door leerkracht en minder antwoordmogelijkheden) en 2de/3de graad. ➤ <i>vragenlijst voor kleuters</i> werd op punt gesteld en afgenomen door de onderzoekers in groepjes van max. 5 kleuters. Verschillende versies voor 1ste kleuterklas en 2de/3de kleuterklas. ➤ <i>vragenlijst voor ouders</i> (vertaald in 7 talen om zoveel mogelijk ouders te betrekken/bereiken, op papier omwille van de 'digitale drempel bij kansarme ouders). ➤ <i>vragenlijst voor alle leerkrachten</i>, over hun welbevinden op school en over de beleving van hun functioneren als leerkracht (digitaal).

November 2015	Coachingssessie 1 (op schoolniveau) In alle scholen vond er een eerste coachingsdag plaats. De leraren kwamen individueel of in kleine groepjes (max. 3 pers.) naar de coach (Ivan Van Gucht). Tijdens de coaching werden de eerste resultaten van Looqin besproken, werd er ingegaan op noden/bezorgdheden van de leraren en kregen ze tips waarmee ze in de praktijk aan de slag konden gaan. Thaline Stas was ook steeds aanwezig op de coachingsmomenten om het traject van elke leerkracht in kaart te brengen voor de dataverzameling en -analyse.
December 2015	Workshop 1 (op schoolniveau) In elke school was er een eerste workshop, tijdens dewelke de twee educatieve sets 'Een Doos vol Gevoelens' en 'De Emoscoop' werden voorgesteld. Deze materialen zijn ontwikkeld om kinderen te helpen om te leren praten over hun gevoelens en emoties. 'Een doos vol gevoelens' richt zich op kleuterleerkrachten en het eerste leerjaar van de lagere school. Deze workshop werd gegeven door Julia Moons die medegrondlegger is van deze educatieve set. Ivan Van Gucht verzorgde de workshops voor de leraren van de lagere school. Na de workshop ontving elke school 3 exemplaren van 'De Emoscoop' en 2 exemplaren van 'Een doos vol Gevoelens' om hiermee zelf aan de slag te gaan.
Januari/februari 2016	Zelf aan de slag met 'Een doos vol gevoelens' of 'De Emoscoop' Na de eerste workshop werden de leraren actief aan het werk gezet met de educatieve sets. Ze kregen specifieke opdrachten, moesten het verloop van hun traject noteren en moesten over al deze ervaringen reflecteren.
3 februari 2016	Workshop 2 (schooloverstijgende conferentie) Tijdens deze tweede workshop maakten de leerkrachten van de vier partnerscholen voor het eerst kennis met elkaar. Hierbij lag de focus op de eerste schooloverstijgende resultaten van de premeting. De introductie en de voorstelling van de onderzoeksresultaten werden verzorgd door prof. Laevers. Vervolgens werden de leraren ingedeeld in een groep kleuter en een groep lager. De kleuterleerkrachten gingen aan de slag met Els Menu, prof. Laevers zorgde voor de ondersteuning van de leraren van de lagere school. De teams gingen samen op zoek naar verklaringen, oorzaken en mogelijke acties op klas- en schoolniveau.
VERDER VERLOOP SCHOOLJAAR 2015-2016	
Februari/maart 2016	Zelf aan de slag met Looqin De leraren gaan tijdens deze periode zelf vanuit welbevinden, betrokkenheid en 'goed in je vel' op zoek naar interventies die aangeboden worden in Looqin. De bedoeling is om de leerkrachten gevoelig te maken voor signalen van hun leerlingen die kunnen wijzen op een 'niet/minder-goed in hun vel'-zijn. Leraren worden aangemoedigd om zelf actief hierrond te werken, met de nodige ondersteuning van Looqin.
Maart 2016	Voorstelling eerste onderzoeksresultaten op schoolniveau (Ludo Heylen) Tijdens de 2de workshop kregen de leraren inzicht in de eerste schooloverkoepelende onderzoeksresultaten. Tijdens dit contactmoment krijgen de scholen de eerste resultaten van hun eigen school. Ludo Heylen (directeur van CEGO Vorming & consult en expert op meso-niveau) gaat eerst in gesprek met de directie en de zorgcoördinator. Vervolgens wordt het schoolrapport voorgesteld aan het hele schoolteam. Dit was oorspronkelijk niet gepland, maar de vraag naar feedback kwam van de scholen, en we realiseerden

	ons dat de resultaten niet zomaar gedropt konden worden. Ze vereisen enige interpretatie en toelichting om de brug te kunnen maken naar interventies. Thaline Stas zal ook steeds aanwezig zijn om het proces in kaart te brengen en mogelijke vragen te beantwoorden.
Maart/ april 2016	Coachingssessie 2 (op schoolniveau) De focus van deze coaching ligt op interventies in het verlengde van de bespreking van de resultaten van de pre-meting. Er zal aandacht gaan naar Looqin en naar de ervaringen met de educatieve sets. Aan de leraren wordt gevraagd om op voorhand een leervraag te formuleren, die tijdens de coaching aan bod komt. Dit contactmoment is individueel of in kleine groepjes (max. 3 leraren). Els Menu coacht de kleuterleraren, Ivan Van Gucht de leraren in de lagere school. Notities van het verloop zullen genomen worden door de coaches zelf en niet meer door Thaline Stas.
Mei 2016	Dataverzameling postmeting Deze periode van dataverzameling is quasi identiek aan deze van oktober 2015. In deze fase van het traject, wordt er informatie verzameld over de beleving van alle actoren: kinderen, leerkrachten en ouders. Dit om zicht te krijgen op hoe kinderen zich voelen op school en de perceptie hiervan door de verschillende personen die betrokken zijn bij hun opvoeding. Dit om na te gaan de gedane inspanningen in het kader van het project of er in de loop van het schooljaar iets veranderd is en of het traject efficiënt een impact hebben gehad. Concreet worden volgende data verzameld: ➤ <i>klasscreening door alle leerkrachten</i> van welbevinden, betrokkenheid en 'goed in je vel' d.m.v. Looqin KVS. Alle leraren vulden voor hun klas deze gegevens in in Looqin. ➤ <i>klasobservatie</i> (bij de klasleerkracht) door een onderzoeker in één klas per leerjaar. Per klas 2 lestijden observatie (Charlotte Van Cleynenbreugel = kleuterscholen, Thaline Stas= lagere scholen) ➤ <i>vragenlijst voor leerlingen lager onderwijs</i>, over hun welbevinden, betrokkenheid en competenties. Verschillende versies voor 1ste graad (meer begeleiding door leerkracht en minder antwoordmogelijkheden) en 2de/3de graad. ➤ <i>vragenlijst voor ouders</i> (vertaald in 7 talen om zoveel mogelijk ouders te betrekken/bereiken, op papier omwille van de 'digitale drempel bij kansarme ouders). ➤ <i>vragenlijst voor alle leerkrachten</i>, over hun welbevinden op school en over de beleving van hun functioneren als leerkracht (digitaal).
Juni 2016	Een terugblik en vooruitblik Tijdens een personeelsvergadering (op schoolniveau) wordt er gereflecteerd op het afgelopen projectjaar. Wat nemen ze mee? Wat zijn mogelijkheden om het project nog krachtiger te maken?... Ook komt de planning en de inhoud van het volgende schooljaar aan bod.

7. Terugblik en vooruitblik

In wat volgt wordt er kort ingegaan op enkele speerpunten van het voorliggende project. Hierbij is er aandacht voor de opbrengsten tot hiertoe en een vooruitblik naar de volgende onderzoeks- en coachingsperiode.

Vastleggen van contactmomenten

Terugblik: Door vertraging in de timing van het project en dat ondanks zeer veel inspanningen de rekrutering van 4 scholen pas in juni werd afgerond, bleek het voor verschillende scholen niet meer mogelijk om hun jaarplanning aan te passen. Zo lagen bv. studiedagen voor het komende schooljaar al vast en konden deze niet meer verplaatst worden. Hierdoor konden niet alle leerkrachten aan de belangrijke schooloverstijgende workshops deelnemen. Twee scholen konden enkel met een kleine delegatie (3 à 4 leerkracht) participeren.

Vooruitblik: Om volgend schooljaar alle leerkrachten te betrekken bij de activiteiten van het project, wordt de planning voor 2016-2017 op dit moment reeds opgemaakt. Ook voor de inhoudelijke invulling zal er verder gegaan worden op de vaststellingen van dit schooljaar en de noden die worden aangegeven door de scholen zelf.

Contacten met de schoolteams

Terugblik: Om het project te doen slagen, is het belangrijk om elke leerkracht mee te krijgen in het verhaal 'Elk kind goed in zijn vel'. Er werd al veel tijd en energie geïnvesteerd in de contacten met de teams tijdens de personeelsvergaderingen, de workshops, de coachings en de schooloverstijgende vorming. Als je als onderzoeker of als coach op de school aanwezig bent, biedt dat heel wat mogelijkheden tot individuele contacten met de leraren. Het opent deuren tot het scheppen van een vertrouwensband. Het verkleint voor de leraren ook de drempel om vragen te stellen of bezorgdheden te uiten. Dit draagt ertoe bij dat er nog meer tegemoet gekomen kan worden aan de specifieke noden van de leraren en scholen.

Vooruitblik: In het verdere traject willen we nog meer aandacht hebben voor de directies en de zorgcoördinatoren. Directies zullen we de komende maanden en volgend schooljaar meer tussentijds informeren over de stand van zaken van het project. Zorgcoördinatoren hebben aangegeven meer betrokken te willen worden bij het project. We plannen volgend schooljaar een vorming specifiek voor zorgteams van de deelnemende scholen om de implementatie van Looqin en de overdracht van het gedachtengoed van het project binnen elke school te versterken.

Dataverzameling

Terugblik: In de premeting werd steeds 1 klas per leerjaar betrokken. Al deze leerkrachten hebben de onderzoekers warm onthaald en de observaties en leerlingenbevraging mogelijk gemaakt. Alle leerkrachten van de vier scholen hebben de lerarenbevraging ingevuld. Van de ouders heeft 82% deelgenomen aan de ouderbevraging. De scholen hebben veel inspanningen geleverd om de premeting mogelijk te maken.

Vooruitblik: We gaan er vanuit dat de dataverzameling tijdens de postmeting even efficiënt zal verlopen als tijdens de premeting. Aan het opzet wordt niet gesleuteld. Wat wel zal veranderen is het aantal lestijden observatie per leerkracht. Dit zal ingeperkt worden van 3 uren naar 2 uren. Qua tijdsinvestering was de afname van de kleuterbevraging ook zeer tijdsintensief. Tijdens de premeting kon hiervoor bovendien beroep gedaan worden op een stagiaire. Naar alle waarschijnlijkheid zal er geen bevraging van de kleuters tijdens de postmeting van het schooljaar 2015-2016 afgenomen worden.

Onderzoeksresultaten

Terugblik: Het project vraagt van de leerkrachten veel inspanningen. Daarom proberen we om zoveel mogelijk terug te geven. Zo hebben we de eerste schooloverstijgende resultaten van de premeting al gerapporteerd tijdens de workshop in februari en hebben we hier niet mee gewacht tot het einde van het schooljaar. We merkten dat de leerkrachten veel belang hechten aan de resultaten, het zette ook meteen aan tot reflectie op de eigen klaspraktijk.

Vooruitblik: Om er voor te zorgen dat de resultaten op schoolniveau voldoende gekaderd worden voor elke school, dat men deze op een correctie manier interpreteert en ermee aan de slag gaat, krijgt elke school in maart een individuele toelichting van Ludo Heylen. We vinden het belangrijk dat deze informatie doorgegeven wordt aan alle leerkrachten. Daarom vindt deze toelichting, na een gesprek met de directie, plaats op een personeelsvergadering.

Aan het begin van volgend schooljaar zullen alle leraren ook een individueel rapport ontvangen met een selectie aan resultaten voor hun klas. Omdat data-analyse en rapportage dermate veel tijd en werk vraagt, is het niet haalbaar om dergelijke rapporten tijdens dit schooljaar nog te maken.

Zie bijlage 2 voor de eerste schooloverstijgende resultaten van de premeting.

8. Tijdsinvestering

Fase	Activiteiten	Voorziene tijdsinvestering	Effectieve tijdsinvestering
Apr-Sept 2015	- Rekrutering van scholen + intake - Opstellen kalender voor 1ste schooljaar - Eerste input: introductie van het project op schoolniveau - Schooloverstijgende vorming - Selectie en adaptatie van het instrumentarium + training observatoren	48 werkdagen	48 werkdagen
Okt/Nov 2015	Afname premeting: -Organisatie klasscreening door alle leerkrachten d.m.v. Looqin KVS - Organisatie afname leerkrachtvragenlijst - Organisatie + uitvoeren klasobservatie (bij de klasleerkracht) door een onderzoeker (3 lestijden) in één klas per leerjaar. - Organisatie afname leerlingvragenlijst lager onderwijs in de klassen waar geobserveerd wordt (papier) - Organisatie en afname kleutervragenlijst in de klassen waar geobserveerd wordt - Organisatie afname oudervragenlijst van de leerlingen in de geobserveerde klassen (papier)	37 werkdagen	52 werkdagen
Nov 2015	- Coachingssessie op schoolniveau	14 werkdagen	14 werkdagen
Dec 2015	- Workshop op schoolniveau	8 werkdagen	11 werkdagen
Jan 2016	- Verwerking gegevens premeting	12 werkdagen	30 werkdagen
3 feb 2016	- Schooloverstijgende workshop	14 werkdagen	10 werkdagen
		Totaal aantal voorziene werkdagen: 133	Totaal aantal effectief gepresteerde werkdagen: 165¹

¹ Dit is inclusief 25 dagen door een stagiaire besteed aan de afname kleuterbevraging en het inputten van data en exclusief de input van Prof. Laevers voor o.m. een extra workshop in september.

8.1 Terugblik en vooruitblik op tijdsinvestering

Terugblik: Uitgaande van bovenstaande tijdsinvestering kunnen we besluiten dat er ruim is voldaan aan de verwachtingen m.b.t. inzet van menskracht. Het aantal effectief gepresteerde werkdagen ligt 32 dagen hoger dan werd begroot voor het project. Deze extra investering was mogelijk dankzij de inzet van eigen middelen en van een stagiaire, als extra werkkraft. De vier deelnemende scholen zijn gelegen in de 'Warme stad Antwerpen', wat steeds een grote reistijd met zich mee heeft gebracht.

Vooruitblik: Om te bezuinigen op de beschikbare middelen, zullen er enkele zaken gewijzigd worden t.o.v. de oorspronkelijke onderzoeksopzet.

- Omdat we het aantal contactmomenten met de scholen en de leraren veilig willen stellen zal er bij de coachings en de workshops geen onderzoeker meer aanwezig zijn. De tijdsinvestering hiervoor is te groot. De coach zal zelf voor de rapportage van zijn/haar activiteiten instaan, wat een besparing is van 5 werkdagen.
- Een tweede overweging is om de kleuterbevraging tijdens dit schooljaar geen tweede keer af te nemen. Het niet bevragen van alle kleuters (in groepjes van 5) bespaart ons 13.5 werkdagen. Om minder tijd te moeten investeren in dataverzameling, zal er getracht worden om de leerlingenbevraging te digitaliseren.
- Het aantal observatietijden per leerkracht wordt teruggebracht van 3 naar 2 lesuren. Op deze manier kunnen er tijdens een lesdag observaties plaatsvinden bij 3 leraren i.p.v. bij 2 leraren.
- Naar volgend schooljaar toe, is er ook een aanvraag ingediend om tijdens de periode september – december 2016 een stagiaire deeltijds op het project te kunnen inschakelen.

9. Conclusies en reflecties

In globo kan besloten worden dat het project op schema zit ondanks risicovolle momenten in het verloop. Zo heeft de rekrutering van scholen meer tijd in beslag genomen dan gepland. In het proces moest een school overigens afhaken omdat ze niet LOOQIN, maar een eigen volgsysteem wilden hanteren. Toch zijn we erin geslaagd om in september nog een vierde, vervangende school te vinden.

In het design van het flankerend onderzoek neemt de data-verzameling in een pre- en post-meting een cruciale plaats in. Men kan zich voorstellen dat er daarbij heel wat mis kan gaan. We kunnen evenwel besluiten dat we zeer tevreden mogen zijn over de kwaliteit en omvang van de data die in de pre-test zijn verzameld. De leerkrachten hebben hun engagement zeer ter harte genomen. Om van ouders (bij wie ook een andere taal een obstakel kon zijn) een responsgraad van meer dan 80% te halen, is niet evident. We merken verder dat de resultaten een gedifferentieerd beeld opleveren, wat erop wijst dat leerkrachten niet ad random geantwoord hebben en dat de instrumenten hun werk doen. De scholen tonen elk een individueel profiel dat globaal in lijn ligt met onze waarnemingen.

In een interventiestudie is het van belang dat er voldoende gewicht is gegeven aan het vormen, ondersteunen en inspireren van de actoren. Zonder voldoende kritische massa op dit punt heeft een

pre- en postmeting geen zin. Van de kant van het projectteam is op dat vlak meer gebeurd dan gepland, zo blijkt uit de extra workshop in oktober en de extra tijdbesteding aan de respectieve opdrachten in de scholen. De participatie van de schoolteams aan de workshops was evenwel beperkter dan gepland – grotendeels als gevolg van de late programmatie van de evenementen – maar ook omdat de draagkracht van scholen (en de veelheid van opdrachten) de tijd die men effectief ter beschikking heeft om zich te laten vormen en coachen beperkt is. Een en ander belet niet dat het project operationeel is en dat scholen ook effectief op gang zijn gekomen.

Het is niet mogelijk om nu te voorspellen of er in de tweede meting effecten zichtbaar zullen zijn. Dit jaar moet men overigens beschouwen als een opstartfase. Volgend schooljaar wordt opnieuw met een pre- en postmeting gewerkt en zullen leraren en scholen (met voortzetting van de begeleiding) verder kunnen bouwen op de inzichten en competenties die ze dit jaar aan het opbouwen zijn.

Ten slotte vormt de inzet van menskracht een aandachtspunt. In de rapportage van deze inzet vermelden we alvast een aantal ingrepen om het tijdsbudget onder controle te houden.

Bijlage 1: Schoolprofielen

De Kleine Jacob

Sint-Jacobsmarkt 43

2000 Antwerpen 1

- Schoolbestuur: CKSA (Centraal Katholiek Schoolcomite van Antwerpen)
- Net: Vrij gesubsidieerd Onderwijs
- 4 kleuterklassen
- Van elk leerjaar één klas, enkel 5de leerjaar heeft 2 klassen
- Vrouwelijke directie, nieuw van 2015-2016
- 15 klasleerkrachten; waarvan 3 leerkrachten KS ook zorgleerkracht en 2 leerkrachten LS ook zorgleerkracht, 1 kinderverzorgster, 1 leerkracht bewegingsopvoeding voor KS en LS, 1 halftijdse zorgcoördinator
- Meest voorkomende thuistalen: Nederlands, Frans, Arabisch, Pools, Spaans
- Percentage GOK (SES)-leerlingen: 37% KS en 39% LS
- Aantal GON-Iln: 4
- Leerlingenvolgsysteem: Zorgkompas

	Kleuterschool				Lagere school							
	instap	K1	K2	K3	L1	L2	L3	L4	L5		L6	Tot.
									A	B		207
Leerkracht	V	V/V	V	V/V	V/V	V/V	V	V	V	V	M	
Totaal aantal leerlingen	4	24	24	26	25	22	19	20	15	13	15	

De Kosmos

Gerard Legrellelaan 5

2020 Antwerpen

- Schoolbestuur: AG Stedelijk onderwijs (Autonoom Gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen)
- Net: Officieel gesubsidieerd Onderwijs
- Scholengemeenschap: Zuid
- Natuurschool, opgestart in 2012
- 4 leefgroepen KS
 - jongste kleuters in gele ruimte
 - in de oranje, rode en blauwe ruimte zitten telkens kleuters van verschillende leeftijden
- 2 graadklassen LS
- Kosmos is een natuurschool die bestaat sinds 2012
- Vrouwelijke directie, heeft de school opgestart

- 8 klasleerkrachten, 1 leerkracht bewegingsopvoeding, 1 zorgleerkracht, 1 kinderverzorgster, 1 leerkracht protestantse godsdienst, 1 leerkracht niet-confessionele zedenleer, 1 leerkracht Roomst-katholieke godsdienst, 1 leerkracht Islamitische godsdienst, 1 leerkracht DKO, 1 ICT-coördinator
- Meest voorkomende thuistalen: Nederlands en Pools
- Percentage GOK (SES)-leerlingen: onbekend
- Aantal GON-Iln: 2
- leerlingenvolgsysteem: Edulink (van de Stad Antwerpen)

	Kleuterschool				Lagere school		
	Gele ruimte	Oranje Ruimte	Rode Ruimte	Blauwe ruimte	Kleine Beer	Grote Beer	Tot.
					1ste+2de lj.	3de+4de lj.	
Leerkrachten	M	V	V	V	M/V	V/V	
Totaal aantal leerlingen	12	25	25	25	29	22	138

Sint-Norbertus Groenstraat

Groenstraat 73

2060 Antwerpen 6

- Schoolbestuur: VZW Katholiek Onderwijs Regio Antwerpen-Oost
- Net: Vrij gesubsidieerd onderwijs
- Scholengemeenschap: Pagadder
- 3 leefgroepen waarbij in één leefgroep kleuters van een verschillende leeftijd zitten
- Van elk leerjaar zijn er 2 klassen
- Vrouwelijke directie sinds 2011-2012 die voorheen van 2002-2003 klasleerkracht was van het 5de leerjaar
- 19 klasleerkrachten; waarvan 1 deeltijds ICT-coördinator, 1 kinderverzorgster die ook zorgleerkracht KS is, 1 zorgcoördinator KS, 1 zorgcoördinator LS, 1 zorgleerkracht LS, 2 leerkrachten bewegingsopvoeding KS en LS, 1 OKAN-juf
- Meest voorkomende thuistalen: Arabisch, Berbers, Frans, Engels, Spaans
- Percentage GOK (SES)-leerlingen: 89%
- aantal GON-Iln: 2
- Leerlingenvolgsysteem: Schoolonline

	Kleuterschool			Lagere school												
	Leefgroep 1	Leefgroep 2	Leefgroep 3	L1		L2		L3		L4		L5		L6		Tot.
	Vlinders	Vogeltjes	Uiltjes	1A	1B	2A	2B	3A	3B	4A	4B	5A	5B	6A	6B	
Leerkrachten	V	V	V	V	M	V/V	V	V/V	V	M	V	V	V/V	M	V/V	
Totaal aantal leerlingen	19	17	19	17	16	16	18	15	17	19	18	16	18	13	13	251

Sint-Bernadette

Antoon Van den Bosschelaan 145

2100 Deurne

- Schoolbestuur: VZW Katholiek Onderwijs Deurne
- Net: Vrij gesubsidieerd onderwijs
- 4 kleuterklassen, waarvan twee kleuterklassen van de jongste kleuters
- Van elk leerjaar één klas, enkel 1ste leerjaar heeft 2 klassen
- Vrouwelijke directie, reeds tiental jaren werkzaam als directie
- 11 klastitularissen, 1 zorgcoördinator (tevens GOK-coördinator), 1 voltijdse zorgleerkracht LS, 1 halftijdse zorgleerkracht LS, 1 voltijdse ambulante leerkracht KS, 1 halftijdse ambulante leerkracht KS, 1 leerkracht bewegingsopvoeding LS, 1 leerkracht bewegingsopvoeding KS, 1 Kinderverzorgster, ICT-coördinator
- Meest voorkomende thuistalen: Nederlands, Marokkaans, Turks, Pools, Armeens
- Percentage GOK (SES)-leerlingen: 45,29%
- Aantal GON-Iln: geen
- Leerlingenvolgsysteem: Looqin sinds 2014-2015 (voordien voorlopers KVS van CEGO)

	Kleuterschool				Lagere School							
	K1		K2	K3	L1		L2	L3	L4	L5	L6	Tot.
	A	B			A	B						
Leerkrachten	V	V	V	V	V	M	V	V	M	V	V	
Totaal aantal leerlingen	14	15	28	22	23	21	21	24	24	24	20	236

Bijlage 2: Schooloverstijgend tussentijds feedbackrapport

GA VOOR GELUK

'Elk kind goed in zijn vel'

SCHOOLOVERSTIJGEND TUSSENTIJD'S FEEDBACKRAPPORT

Februari 2016

Prof. Dr. Ferre Laevers
Thaline Stas
Charlotte Van Cleynenbreugel

INHOUD

INLEIDING	3
1. Methodologie	4
2. Welbevinden.....	5
2.1. Welbevinden: inschatting door de leraar (Looqin)	5
2.1.1 Resultaten kleuteronderwijs	6
2.1.2 Resultaten lager onderwijs	6
2.2 Welbevinden: inschatting door de leerlingen.....	7
2.2.1 Resultaten 1 ^{ste} kleuterklas.....	7
2.2.2 Resultaten 2 ^{de} en 3 ^{de} kleuterklas.....	8
2.2.3 Resultaten lager onderwijs 1 ^{ste} graad	9
2.2.4 Resultaten lager onderwijs 2 ^{de} en 3 ^{de} graad.....	10
3. Betrokkenheid.....	11
3.1 Betrokkenheid: inschatting door de observator	11
3.1.1. Methodologie	11
3.1.2. Resultaten kleuteronderwijs	12
3.1.3. Resultaten lager onderwijs	12
3.2. Betrokkenheid: inschatting door de leraar (Looqin)	13
3.2.1. Resultaten kleuteronderwijs	13
3.2.2. Resultaten lager onderwijs	14
3.3. Betrokkenheid: inschatting door de leerlingen.....	14
3.3.1 Resultaten 1 ^{ste} kleuterklas.....	14
3.3.2 Resultaten 2 ^{de} en 3 ^{de} kleuterklas.....	15
3.3.3 Resultaten lager onderwijs 1 ^{ste} graad	15
3.3.4 Resultaten lager onderwijs 2 ^{de} en 3 ^{de} graad.....	16
4. Lerarenbevraging	17
5. Ouderbevraging	19
5.1 Resultaten kleuteronderwijs	19
5.2 Resultaten lager onderwijs.....	20
6. Overzicht leerling-resultaten.....	21
6.1 Kleuteronderwijs	21
6.2Lager onderwijs	21

INLEIDING

Met dit feedbackrapport verschaffen we de leerkrachten en de scholen die deelnemen aan het 'Ga voor Geluk' project de eerste resultaten van het flankerend onderzoek voor de periode september – december 2015.

Het project 'Elk kind goed in zijn vel' heeft tot doel een interventiepakket te ontwikkelen dat scholen in staat stelt om bij te dragen aan de preventie van emotionele problemen (en zelfdoding). Als speerpunt wordt het 'gezond emotioneel functioneren' vooropgesteld. Met die gave emotionele ontwikkeling hebben we een kenmerk van de persoon op het oog waarvan zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld dé ingrediënten zijn. Een kind dat dit kenmerk heeft, straalt zelfvertrouwen uit, staat open voor wat de omgeving te bieden heeft, voelt zich niet snel door een situatie of anderen bedreigd, kan met volle teugen genieten, is in voeling met zijn of haar emoties en kan deze uiten, komt pijnlijke ervaringen snel te boven, is weerbaar.

Naast aandacht voor welbevinden, is betrokkenheid de pijler om zicht te krijgen op de processen die zich afspelen. Betrokkenheid slaat op de mate waarin de leeromgeving de kwaliteiten heeft om kinderen geboeid aan de slag te houden. Een lage betrokkenheid en/of welbevinden kunnen we beschouwen als de eerste signalen voor het mogelijk ontstaan van een emotioneel probleem.

Voorliggende resultaten zijn voortgevloeid uit het flankerend onderzoek. Er wordt gefocust op het welbevinden en de betrokkenheid van de leerlingen. Hierbij is er aandacht voor het perspectief van de leerlingen (leerlingenbevraging), de leerkrachten (Looqin) en de observatoren (klasobservaties). Er wordt ook stilgestaan bij de resultaten van de lerarenbevraging en de ouderbevraging.

1. Methodologie

Tijdens het eerste semester van schooljaar 2015-2016 participeerden vier Antwerpse basisscholen aan ons onderzoek. Deze groep bestaat uit 850 leerlingen (317 kleuters en 533 lagere school leerlingen), verdeeld over 43 klassen en begeleid door 57 leerkrachten.

In oktober-november 2015 vond in alle scholen een premeting plaats en het eerste luik van het coachingstraject:

Observaties	Bevragingen	Coachingstraject
- Door observator: 3 observaties van betrokkenheid / klas (per klas 10 leerlingen) - Door leraar: welbevinden, betrokkenheid en zelfvertrouwen scoren voor elk kind uit de klas (Looqin)	- Leerlingen: 'Wat vind ik van mijn school?' - Leraren: 'Bevraging van de beleving van de werksituatie' - Ouders: 'Wat vind ik van de school van mijn kind?'	- Coaching 1: Looqin - Workshop 1: De doos vol gevoelens De emoscoop

In wat volgt wordt er ingezoomd op de resultaten die voortvloeien uit de klasobservaties en de bevragingen. Hierbij wordt er achtereenvolgens ingegaan op het welbevinden van de leerlingen, de betrokkenheid van de leerlingen, de lerarenbevraging en de ouderbevraging.

We wensen jullie alvast veel lees-en leerplezier!

2. Welbevinden

“Welbevinden is een bijzondere toestand van het gevoelsleven, die zich laat herkennen aan signalen van voldoening, genieten, deugd beleven, waarbij de persoon:

- *ontspannen is en innerlijke rust vertoont*
- *voldoening ervaart en vitaliteit uitstraalt*
- *open is en zich voor de omgeving toegankelijk opstelt*
- *spontaniteit aan de dag legt en zichzelf is,*

omdat;

- *de situatie tegemoet komt aan zijn basisbehoeften*
- *hij over een positief zelfbeeld beschikt*
- *in voeling is met zichzelf*
- *en in verbondenheid met anderen,*

waardoor een gave emotionele ontwikkeling gewaarborgd wordt” (Laevers & Heylen, 2013, p. 9)

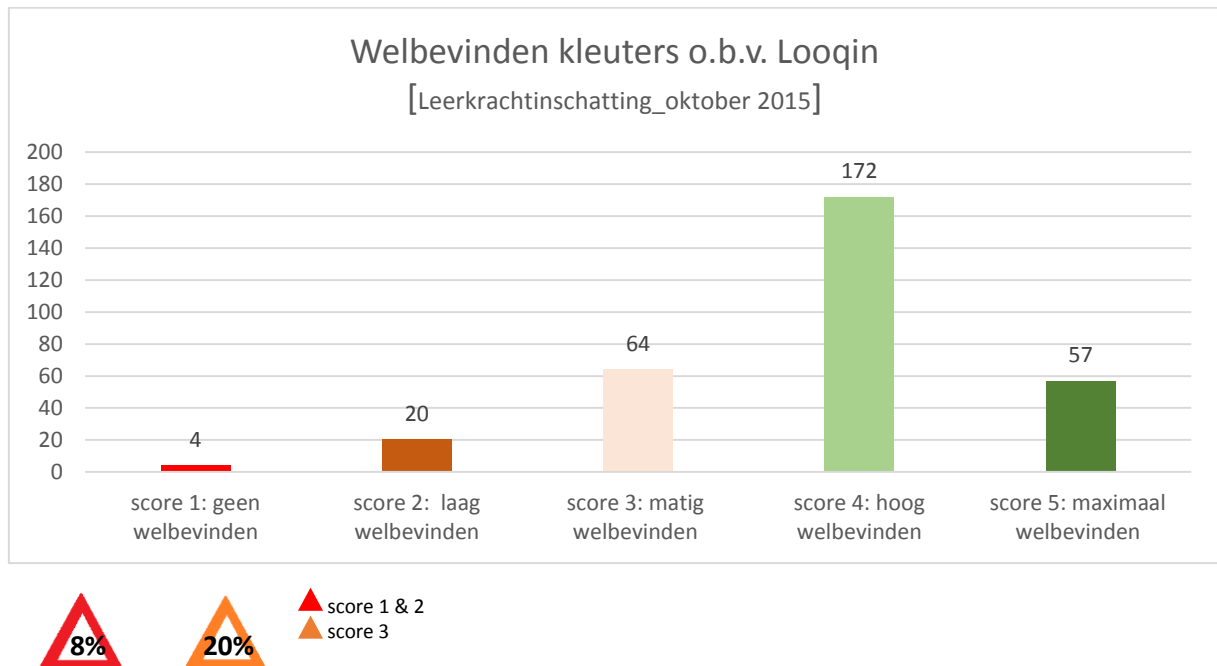
2.1. Welbevinden: inschatting door de leraar (Looqin)

Welbevinden is een signaal dat kinderen het op emotioneel vlak goed maken. Het niveau van welbevinden geeft aan in welke mate de interacties tussen kinderen en hun omgeving aan hun basisbehoeften tegemoet komen: de behoefte aan affectie, aandacht en erkenning, erbij horen, veiligheid en duidelijkheid, zichzelf als kundig ervaren en begrip voor emoties. A.d.h.v. onderstaande 5-puntenschaal kan er een inschatting gemaakt worden van het welbevinden van leerlingen:

Score 1	Het kind voelt zich meestal niet in zijn/haar sas, nooit echt genietend; vaak gespannen, mist innerlijke rust; vele signalen wijzen op negatieve belevingen; weinig zelfzeker, laag zelfwaardegevoel, relaties met anderen negatief gekleurd, weinig voeling met zichzelf, voelt zich niet gelukkig
Score 2	In het patroon overweegt onbehagen
Score 3	Geeft een neutraal of een gemengd beeld, signalen van zich niet optimaal voelen of van plezier hebben, zijn niet intens en voorbijgaand; relaties met de omgeving zijn niet optimaal, maar ook niet zorgwekkend; leeft niet echt intens: niet gelukkig noch ongelukkig
Score 4	In het patroon overweegt welbevinden
Score 5	Voelt zich meestal uitstekend: geniet met volle teugen; straalt vitaliteit uit, is ontspannen en innerlijk rustig; staat open voor de omgeving en past zich vlot aan; heeft zelfvertrouwen en toont zich weerbaar, zit goed in zijn/haar vel, is in voeling met zichzelf

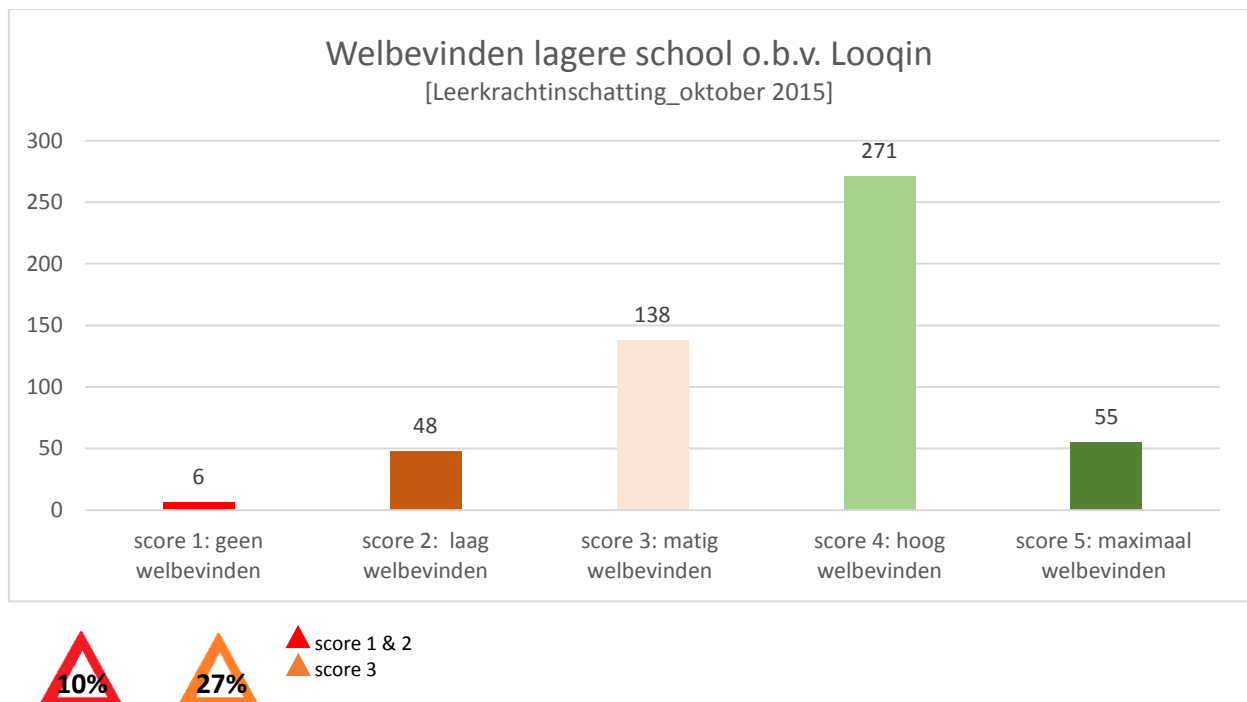
2.1.1 Resultaten kleuteronderwijs

Het gemiddelde welbevinden van de 317 kleuters bedraagt volgens de leerkrachten **3.55**. De verdeling van de scores ziet er als volgt uit:

2.1.2 Resultaten lager onderwijs

Het gemiddelde welbevinden van 518 leerlingen in de lagere school bedraagt volgens de leerkrachten **3.62**. De verdeling van de scores ziet er als volgt uit:

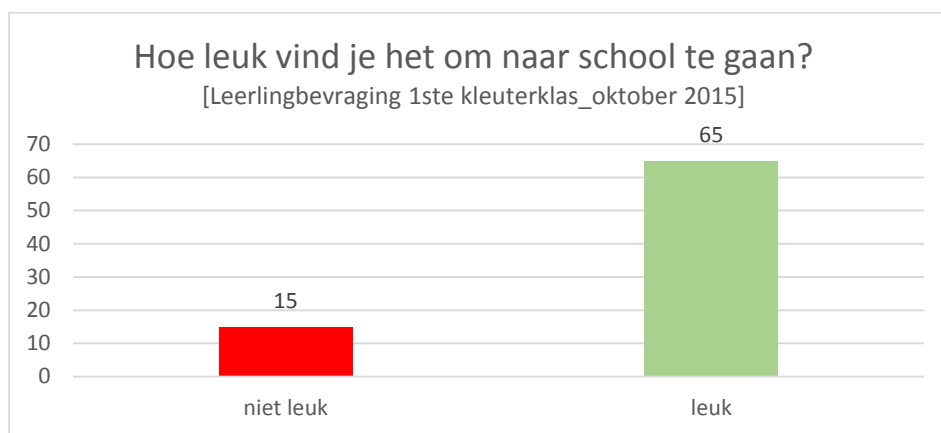

2.2 Welbevinden: inschatting door de leerlingen

Om zicht te krijgen op hoe leerlingen hun eigen welbevinden inschatten, werden er leerlingenbevragingen afgenomen. In de kleuterscholen namen 2 onderzoekers de kleuterbevraging af (82% van de kleuters). Dit gebeurde in kleine groepjes en a.d.h.v. een prentenbevraging met smileys. In de lagere school namen de leraren zelf klassikaal de bevraging 'Wat vind ik van mijn school af' (74% van de leerlingen). Deze vragenlijst bestaat uit een variant voor de 1ste graad en een voor de 2de/3de graad. In wat volgt worden de resultaten m.b.t. het welbevinden van de leerlingen toegelicht.

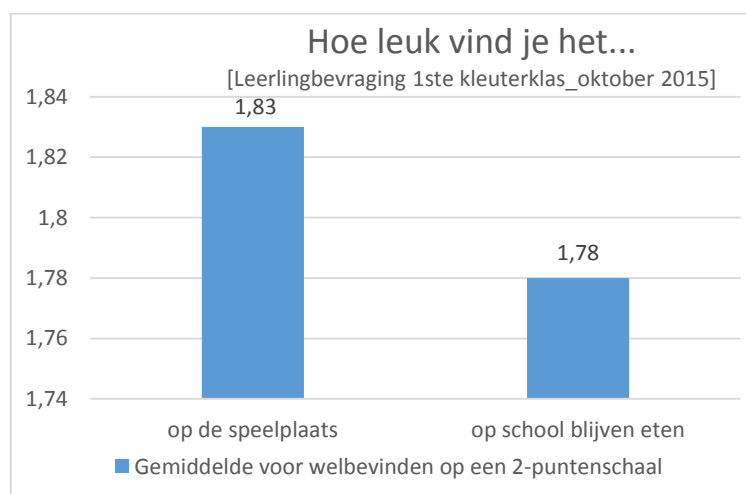
2.2.1 Resultaten 1ste kleuterklas

Het globale welbevinden werd bevraagd op een 2-puntenschaal d.m.v. de vraag: "Hoe leuk vind je het om naar school te gaan"? De gemiddelde score bedraagt 1.81. Dit wil zeggen dat 81.25% van de 80 bevraagde kleuters het leuk vindt om naar school te gaan en 18.75% vindt naar school gaan niet leuk.

▲ score 1

Het welbevinden van de kleuters werd ook bevraagd voor de speelplaats en het middageten op school. De leerlingen konden kiezen uit 2 antwoordmogelijkheden: **score 1** = ik vind dit niet leuk, **score 2** = ik vind dit leuk. De gemiddeldes voor beide vragen worden hieronder weergegeven:

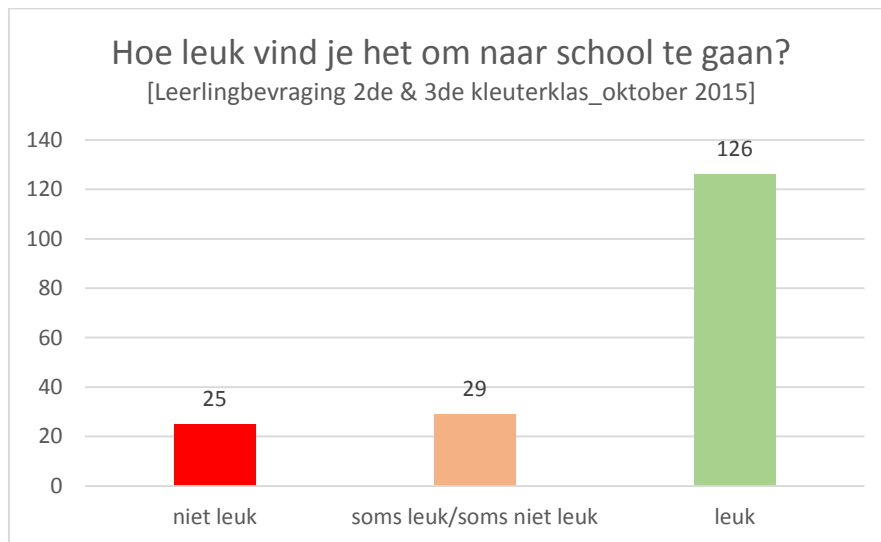
▲ score 1
Speelplaats

▲ score 1
Op school eten

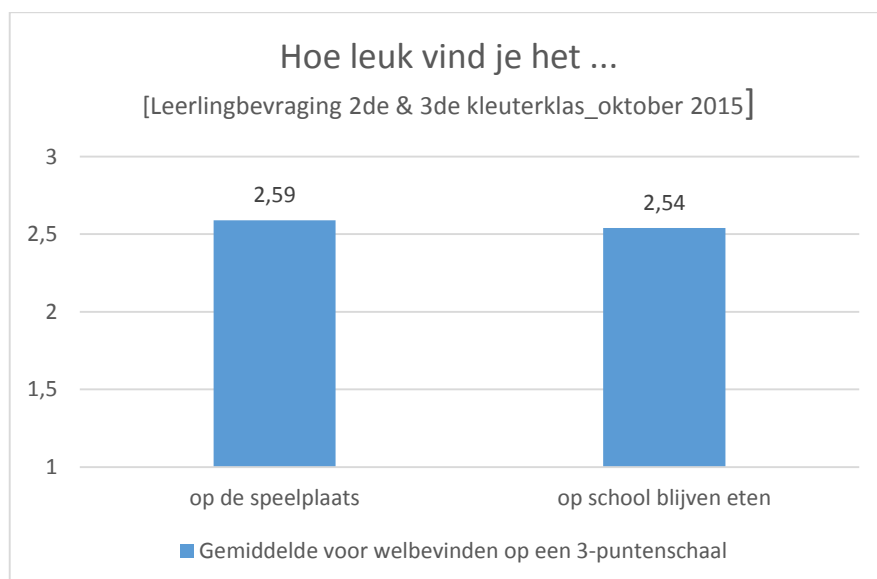
2.2.2 Resultaten 2de en 3de kleuterklas

Het globale welbevinden werd bevraagd op een 3-puntenschaal d.m.v. de vraag: “Hoe leuk vind je het om naar school te gaan”? De gemiddelde score bedraagt 2.56. Dit wil zeggen dat 70% van de 180 bevraagde kleuters het leuk vindt om naar school te gaan, 16% vindt naar school gaan soms leuk en 14% vindt naar school gaan niet leuk.

▲ score 1
▲ score 2

Het welbevinden van de kleuters werd ook bevraagd voor de speelplaats en het middageten op school. De leerlingen konden kiezen uit 3 antwoordmogelijkheden: **score 1** = ik vind dit niet leuk, **score 2** = ik vind dit soms leuk, **score 3** = ik vind dit leuk. De gemiddeldes voor beide vragen worden hieronder weergegeven:

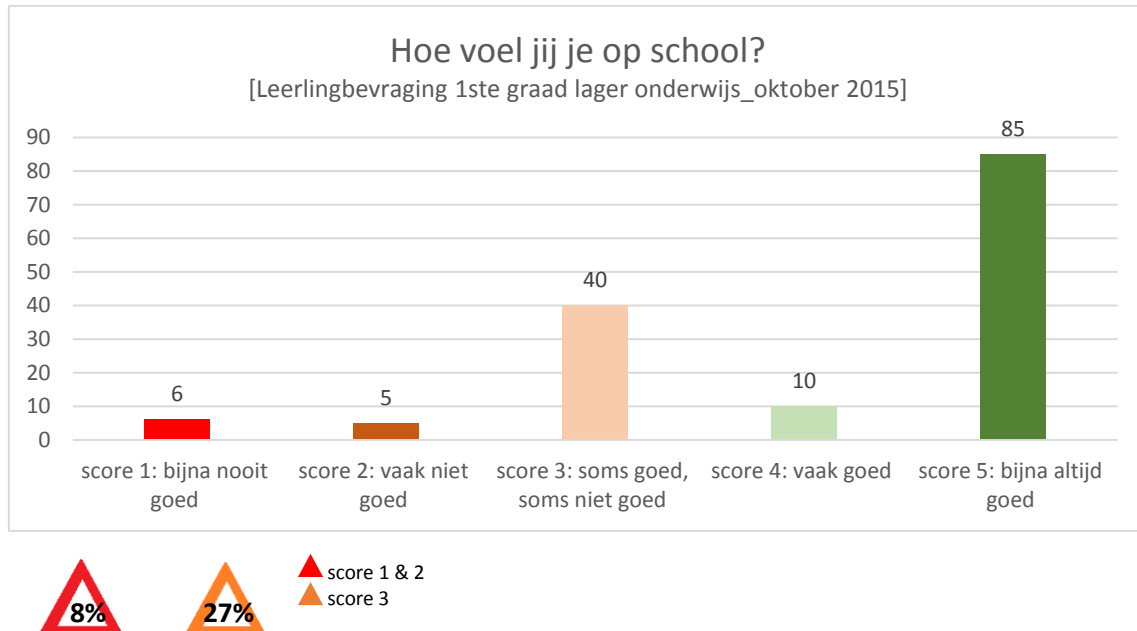
▲ score 1 & 2
Speelplaats

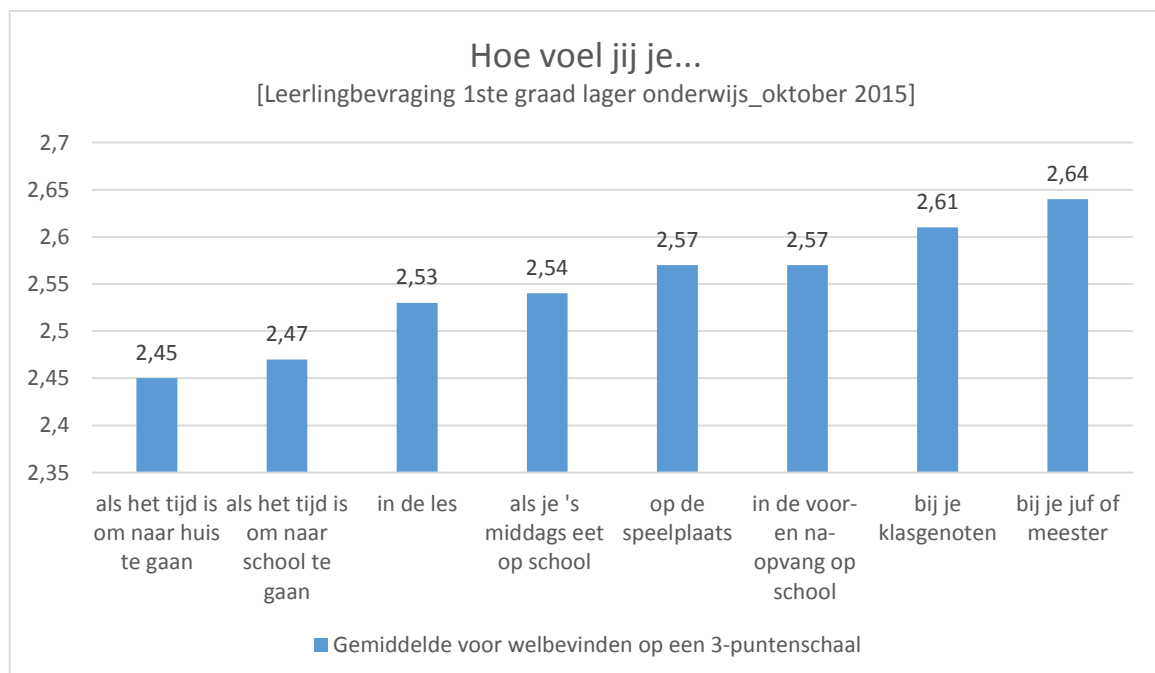
▲ score 1 & 2
Op school eten

2.2.3 Resultaten lager onderwijs 1ste graad

Het globale welbevinden werd bevraagd op een 5-puntenschaal d.m.v. de vraag: “Hoe voel jij je op school”? De gemiddelde score van de 146 bevraagde leerlingen bedraagt **4.15**, wat betekent dat leerlingen zich vaak goed voelen op school. In volgende tabel wordt weergegeven hoeveel leerlingen welke score geven op deze vraag:

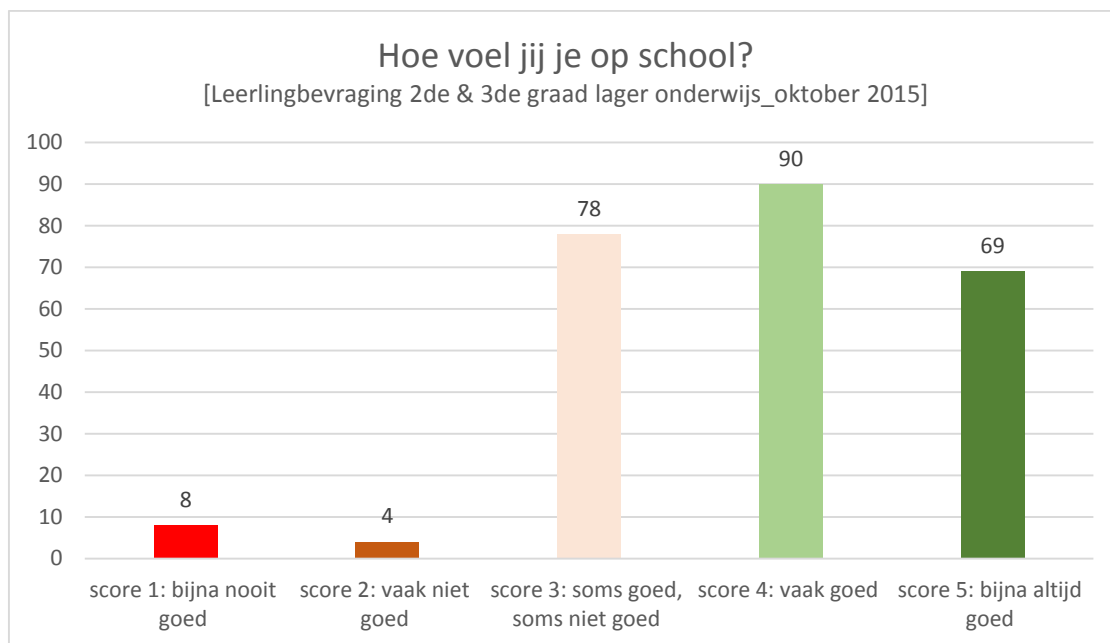

Het welbevinden van de leerlingen werd bevraagd a.d.h.v. vragen op een 3-puntenschaal: **score 1** = ik voel me dan nooit goed, **score 2** = ik voel me dan soms wel soms niet goed, **score 3** = ik voel me dan altijd goed. In onderstaande tabel worden de gemiddelde scores per school en per vraag weergegeven. De resultaten zijn geordend van laag naar hoog:

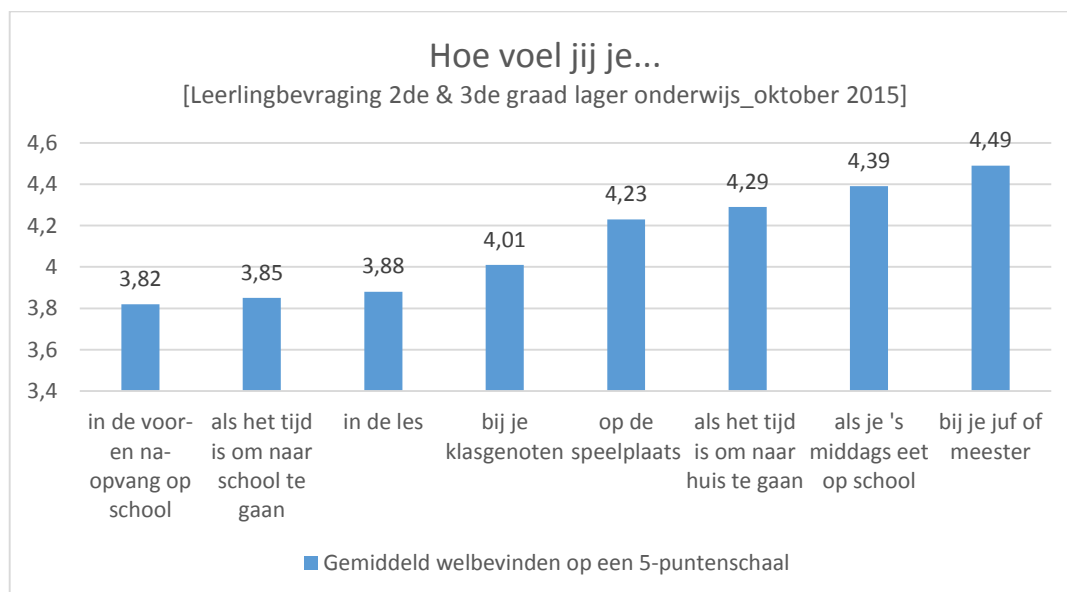

2.2.4 Resultaten lager onderwijs 2de en 3de graad

Het globale welbevinden werd bevestigd op een 5-puntenschaal d.m.v. de vraag: “Hoe voel jij je op school”? De gemiddelde score van de 249 bevestigde leerlingen bedraagt **4.29**, wat betekent dat de leerlingen zich vaak goed voelen op school. In volgende tabel wordt weergegeven hoeveel leerlingen welke score geven op deze vraag:

Het welbevinden van de leerlingen werd bevestigd a.d.h.v. vragen op een 5-puntenschaal: **score 1** = ik voel me dan nooit goed, **score 2** = ik voel me dan vaak niet goed, **score 3** = ik voel me dan soms wel soms niet goed, **score 4** = ik voel me dan meestal goed, **score 5** = ik voel me dan altijd goed. In onderstaande tabel worden de gemiddelde scores per vraag weergegeven. De resultaten zijn geordend van laag naar hoog:

3. Betrokkenheid

“Betrokkenheid verwijst naar de intensiteit van de activiteit, naar concentratie, een ‘opgeslorpt zijn’, het voluit gaan in, tijdvergeten bezig zijn, het plezier beleven aan exploreren, waarbij het kind zich aan de grens van het eigen kunnen beweegt” (Laevers & Depondt, 2004, p. 9).

3.1 Betrokkenheid: inschatting door de observator

3.1.1. Methodologie

Om de betrokkenheid van de leerlingen in kaart te brengen werd er gebruik gemaakt van de Leuvense Betrokkenheidsschaal (LBS-L, LBS-K, Laevers et al., 1994). De leerling wordt hierbij gedurende een korte periode (40sec.-2min.) geobserveerd en krijgt op basis hiervan een score van 1 tot 5 op betrokkenheid. '1' betekent 'volledig afgehaakt en ongeïnteresseerd', '5' wil zeggen 'volledig opgeslorpt en tijdvergeten bezig' (Laevers, 1994):

Score 1 Geen betrokkenheid	Score 2 Lage betrokkenheid	Score 3 Matige betrokkenheid	Score 4 Hoge betrokkenheid	Score 5 Maximale betrokkenheid
Geen activiteit (100% afhaken)	Vaak onderbroken activiteit (50% afhaken)	Min of meer aangehouden activiteit	Activiteit met intense momenten	Volgehouden intense activiteit
Dromerige blik Prutsen Niet taakgericht Anticiperende handelingen	De helft van de tijd geen taakgericht gedrag Dromen, prutsen, babbelen Traag tempo Stereotiep gedrag	Onnauwkeurig/nonchalant Neutrale mimiek Routinematig 'automatische piloot' of 'motor draaiende houden'	Persistentie Concentratie Nauwkeurigheid Energie Positieve verwoording en mimiek Reactietijd Grote ernst en voldoening Creativiteit	
			50 - 75% van de tijd betrokkenheidssignalen	75 - 100% van de tijd betrokkenheidssignalen

Zoals blijkt uit bovenstaand schema is een score voor betrokkenheid gebaseerd op de combinatie van lichaamstaal, gelaatsuitdrukkingen en 'bezig zijn met de taak'. Hierbij wordt er rekening gehouden met een waaier van indicatoren (concentratie, energie, complexiteit en creativiteit, expressie en houding, persistentie, nauwkeurigheid, reactietijd, taalgebruik en voldoening) waarbij de observator in de ervaring van het kind gaat kijken (een empathische houding).

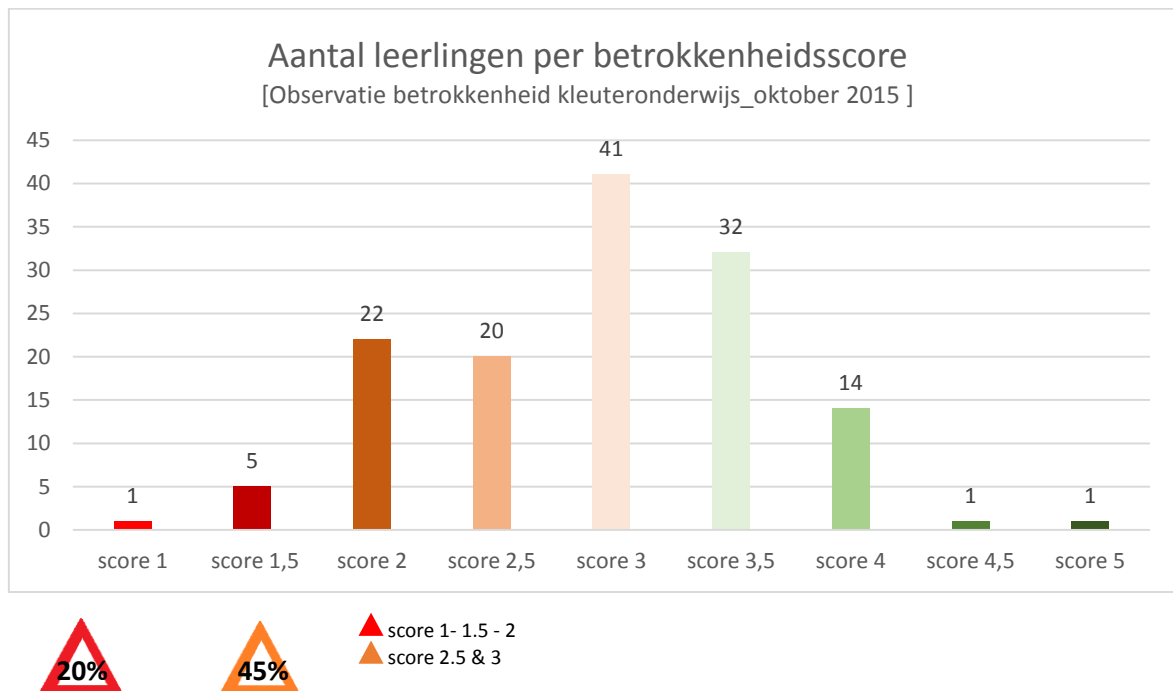
Er werden bij iedere leerkracht tijdens drie lestijden observaties verricht waarbij de betrokkenheid van telkens tien (dezelfde) leerlingen werd gemeten. De leerlingen werden willekeurig geselecteerd en indien mogelijk bestond deze groep uit vijf jongens en vijf meisjes. Op basis van deze 3 observaties werd er voor elke geobserveerde leerling een gemiddelde betrokkenheidsscore berekend.

Om het niveau van betrokkenheid vast te stellen werd de methodiek van de 'quickscan' toegepast (40 seconden per leerling) waarbij in de loop van een lestijd elke leerling ongeveer drie keer een score op betrokkenheid kreeg. Bij de kleuters ligt het aantal scanningsrondes per lestijd lager omdat er veel tijd gaat naar praktische zaken zoals de jassen uitdoen, toiletbezoek, fruit eten...

In wat volgt worden eerst de bevindingen van de observator over de verschillende deelnemende scholen heen besproken.

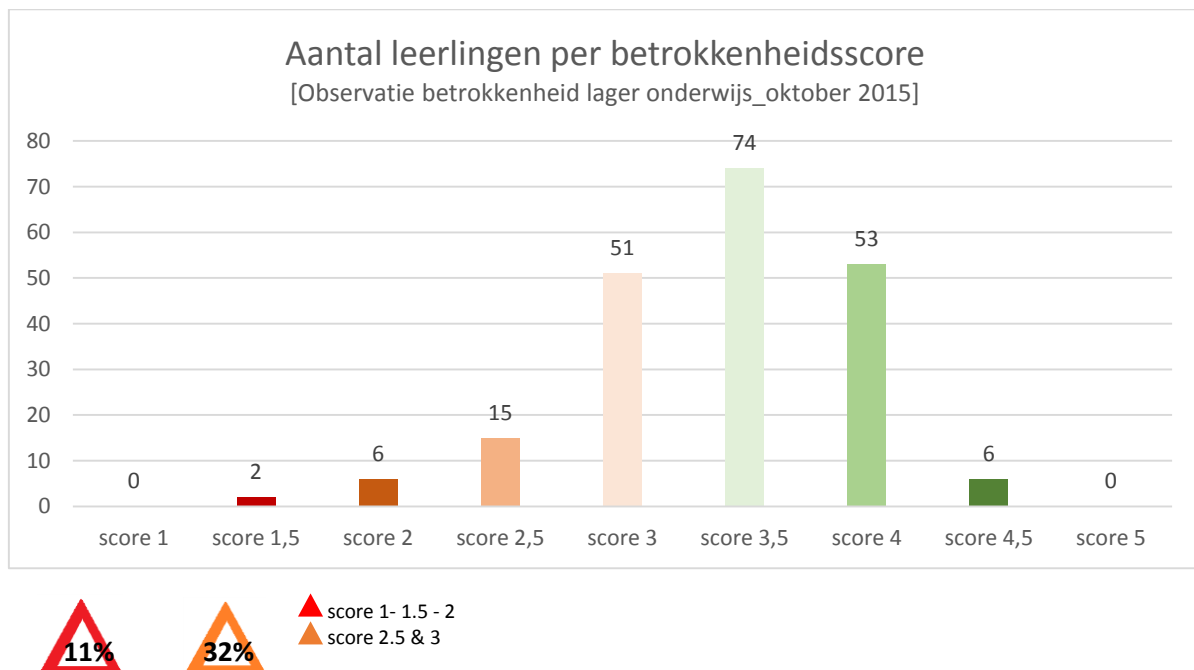
3.1.2. Resultaten kleuteronderwijs

Berekenen we de betrokkenheid met de LBS-K over alle kleuterscholen heen, dan bedraagt de gemiddelde betrokkenheidsscore voor de 137 geobserveerde leerlingen **2.96** (op een 5-puntenschaal).

3.1.3. Resultaten lager onderwijs

Berekenen we de betrokkenheid met de LBS-L over alle lagere scholen heen, dan bedraagt de gemiddelde betrokkenheidsscore voor de 207 geobserveerde leerlingen **3.19** (op een 5-puntenschaal).

3.2. Betrokkenheid: inschatting door de leraar (Looqin)

De leraren hebben voor elk van hun leerlingen een inschatting gemaakt van hun betrokkenheid tijdens de lessen. De scores werden gegeven op een 5-puntenschaal en dekken volgende inhoud:

Score:

1 = Komt zelden tot echte activiteit; vaak voor zich uitstaren, afwezig, lusteloos; slechts korte momenten van aandacht; weinig aanspreekbaar voor aanbod; indien actief dan gaat het vaak om stereotype, eenvoudige handelingen die weinig inzet vragen; mentale activiteit is gering; pikt weinig op.

2 = Onderbroken activiteit overweegt.

3 = Komt meestal tot activiteit, waarin voortgang zit in handelingen; is er met gedachten bij; maar meestal ontbreken de betrokkenheidssignalen: geregeld afleidbaar, eerder beperkte aandachtsspanne, niet echt door activiteit opgeslorpt of erdoor geraakt.

4 = In het patroon overweegt betrokkenheid.

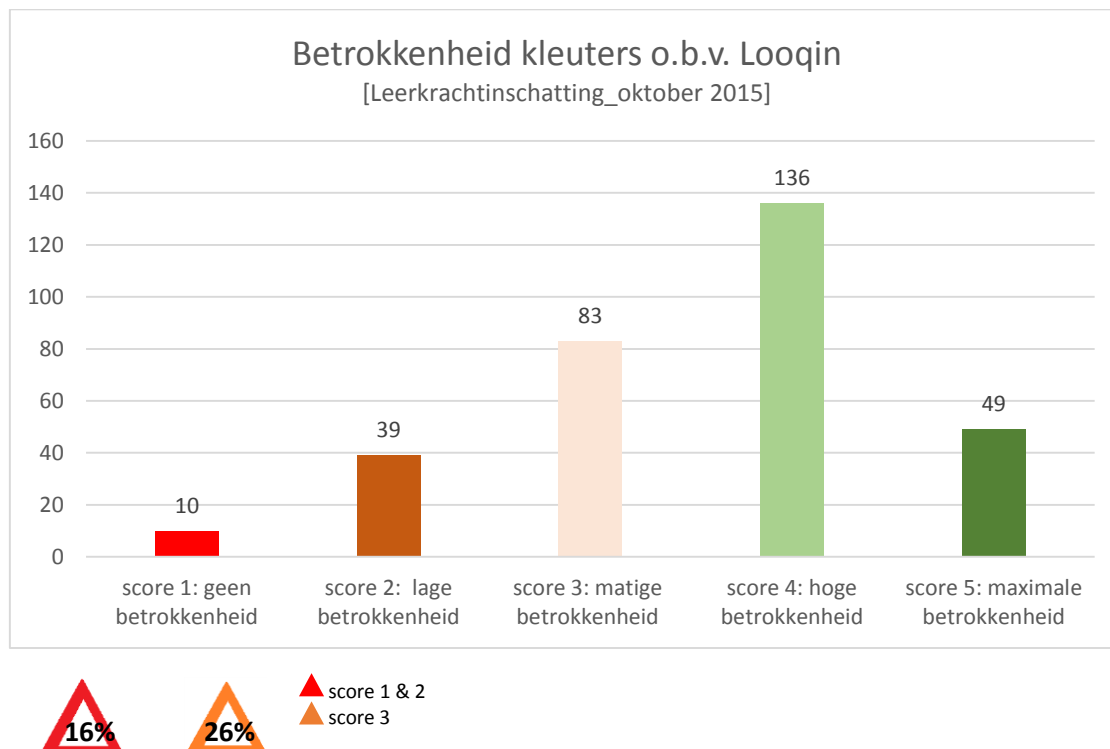
5 = Is meestal zeer geconcentreerd ononderbroken bezig; weinig afleidbaar; aanspreekbaar voor impulsen; alert; is helemaal opgeslorpt, geboeid en vaak gefascineerd; is in hoge mate mentaal actief; spreekt ten volle zijn mogelijkheden aan: beweegt zich aan de grens van zijn kunnen; geniet van exploreren.

? = onvoldoende informatie, zeer onduidelijk beeld of nog niet bepaald

In wat volgt worden achtereenvolgens de resultaten weergegeven voor kleuter en lager.

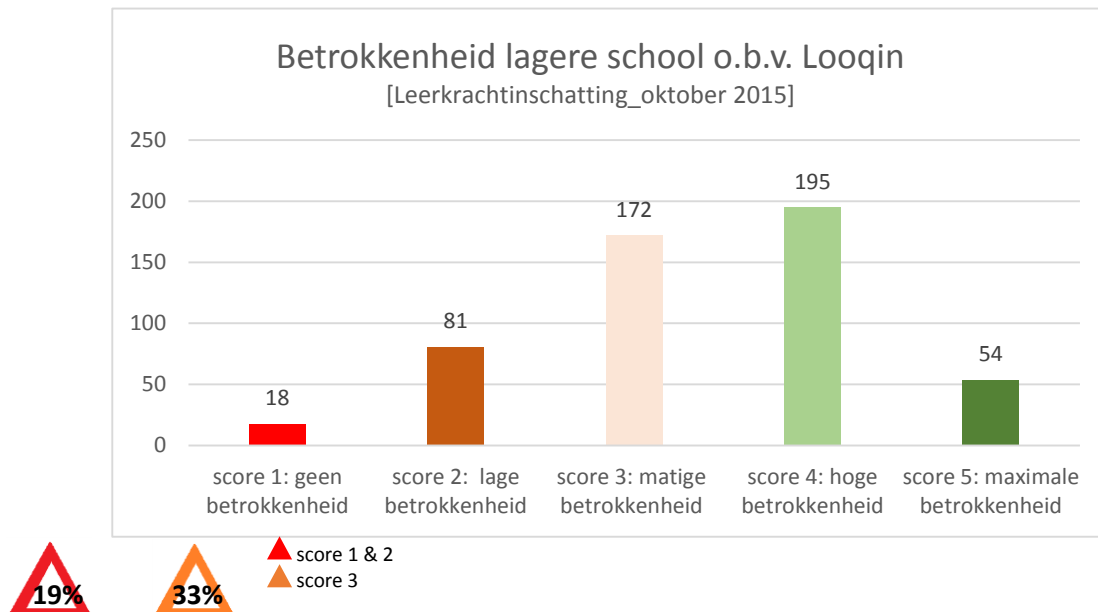
3.2.1. Resultaten kleuteronderwijs

De gemiddelde betrokkenheid van de 317 kleuters bedraagt volgens de leerkrachten **3.55**. De verdeling van de scores ziet er als volgt uit:

3.2.2. Resultaten lager onderwijs

De gemiddelde betrokkenheid van de 520 leerlingen in de lagere school bedraagt volgens de leerkrachten **3.36**. De verdeling van de scores ziet er als volgt uit:

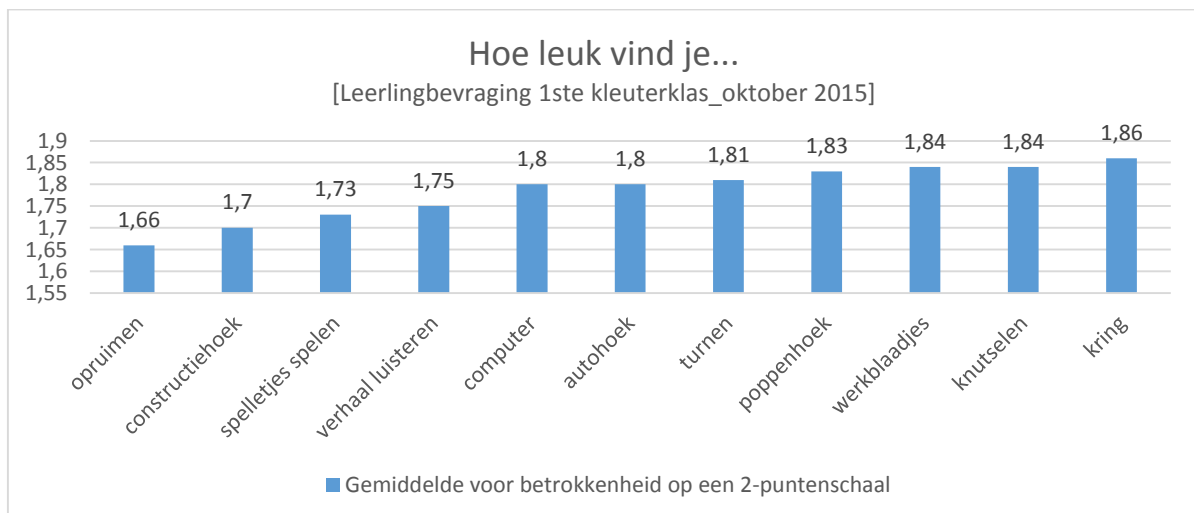

3.3. Betrokkenheid: inschatting door de leerlingen

Om zicht te krijgen op hoe leerlingen hun eigen betrokkenheid inschatten, werden er leerlingenbevragingen afgenomen (voor info over de procedure zie 2.2). In wat volgt worden de resultaten m.b.t. de betrokkenheid van de leerlingen toegelicht.

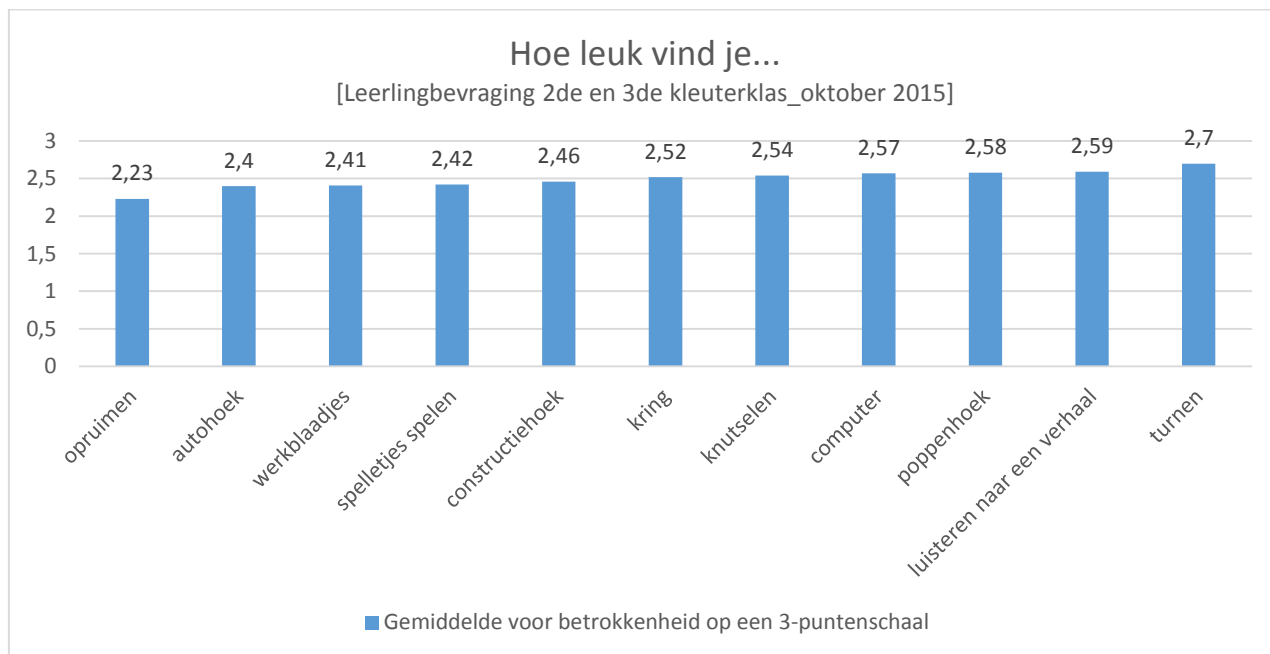
3.3.1 Resultaten 1ste kleuterklas

80 kleuters hun betrokkenheid werd bevraagd a.d.h.v. vragen op een 2-puntenschaal: **score 1** = ik vind dit niet leuk, **score 2** = ik vind dit leuk. De vragen verwezen telkens naar specifieke activiteiten in de klas. In onderstaande tabel worden de gemiddelde scores per vraag weergegeven. De resultaten zijn geordend van laag naar hoog:

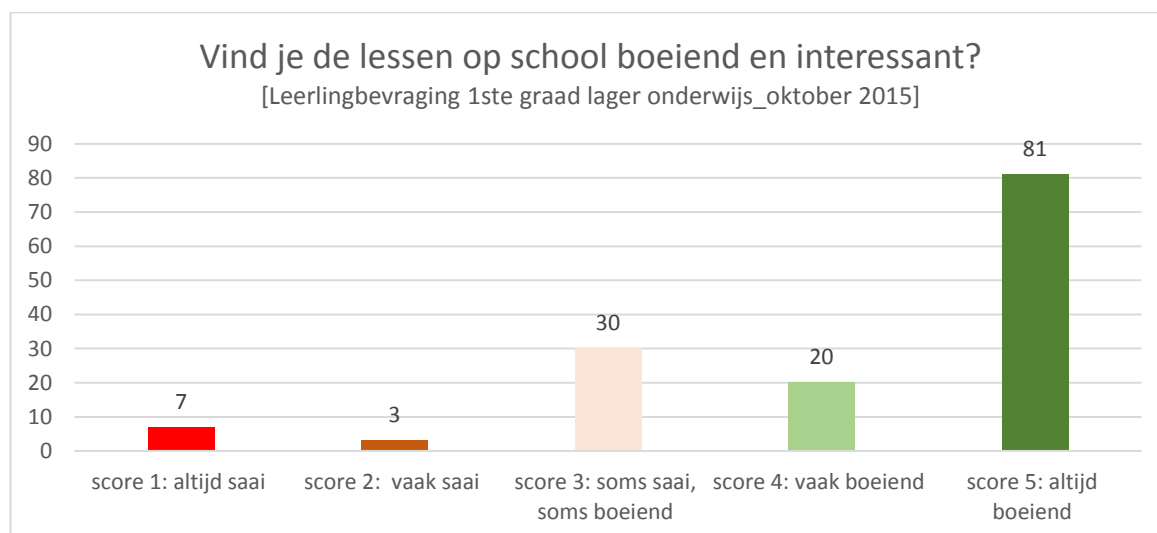
3.3.2 Resultaten 2de en 3de kleuterklas

180 kleuters hun betrokkenheid werd bevraagd a.d.h.v. vragen op een 3-puntenschaal: **score 1** = ik vind dit niet leuk, **score 2** = ik vind dit soms leuk, **score 3** = ik vind dit leuk. De vragen verwezen telkens naar specifieke activiteiten in de klas. In onderstaande tabel worden de gemiddelde scores per vraag weergegeven. De resultaten zijn geordend van laag naar hoog:

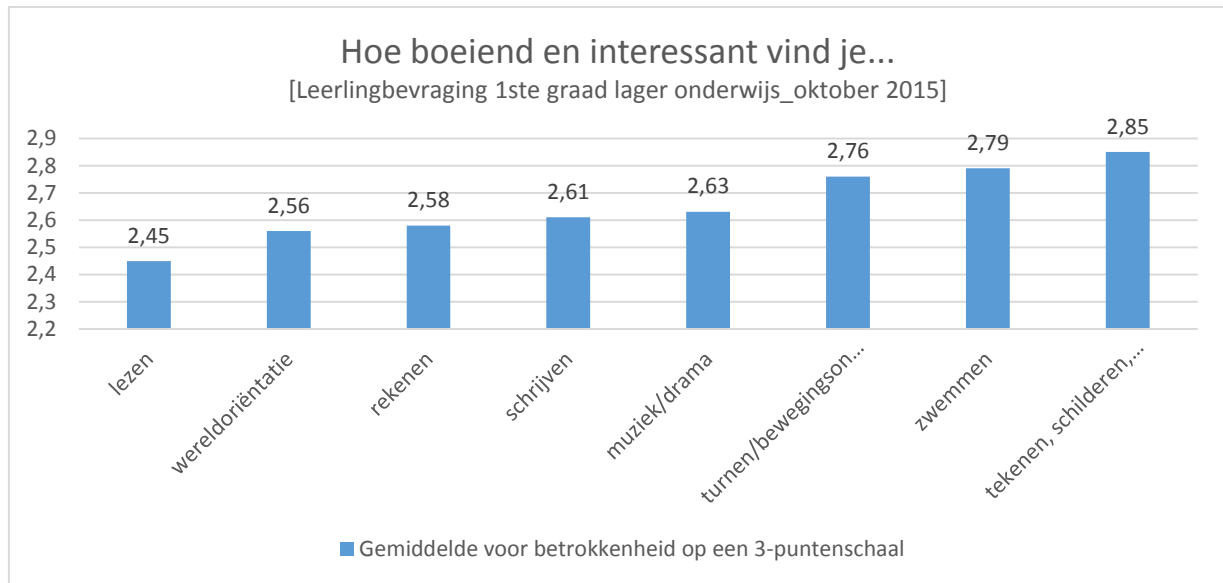
3.3.3 Resultaten lager onderwijs 1ste graad

De globale betrokkenheid werd bevraagd op een 5-puntenschaal d.m.v. de vraag: “Vind je de lessen en activiteiten op school boeiend en interessant”? De gemiddelde score bedraagt **4.12**, wat betekent dat de 141 bevraagde leerlingen het vaak boeiend vinden op school. In onderstaande tabel wordt weergegeven hoeveel leerlingen welke score geven op deze vraag:

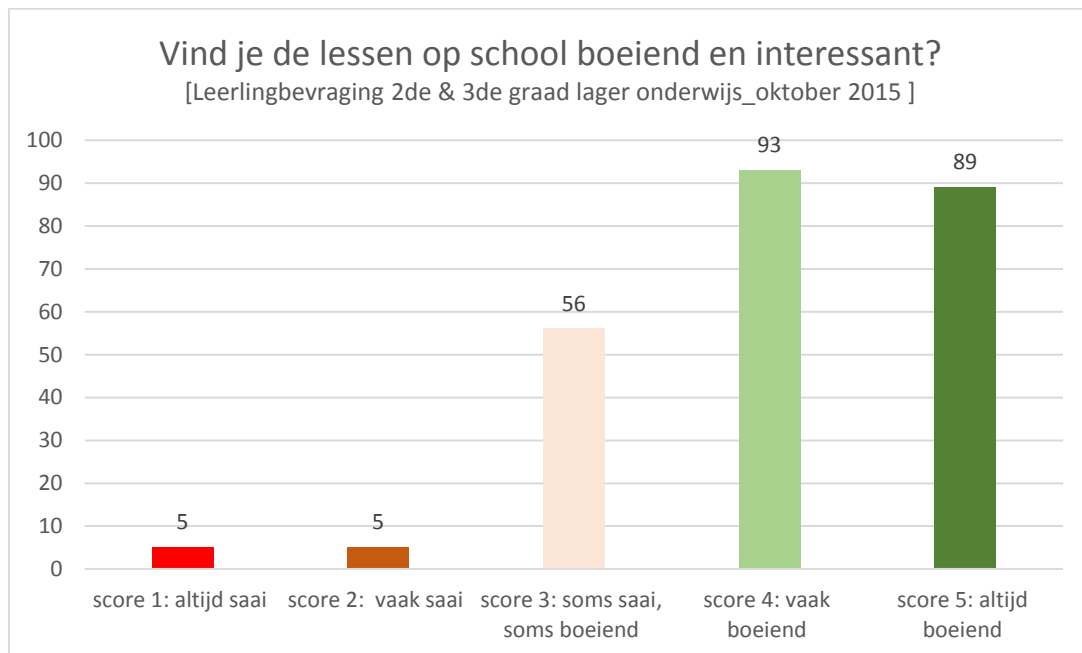
▲ score 1 & 2
▲ score 3

De leerlingen hun betrokkenheid tijdens specifieke lessen werd bevraagd a.d.h.v. vragen op een 3-puntenschaal: **score 1** = ik voel me dan nooit goed, **score 2** = ik voel me dan soms wel soms niet goed, **score 3** = ik voel me dan altijd goed. In onderstaande tabel worden de gemiddelde scores per vraag weergegeven. De resultaten zijn geordend van laag naar hoog:

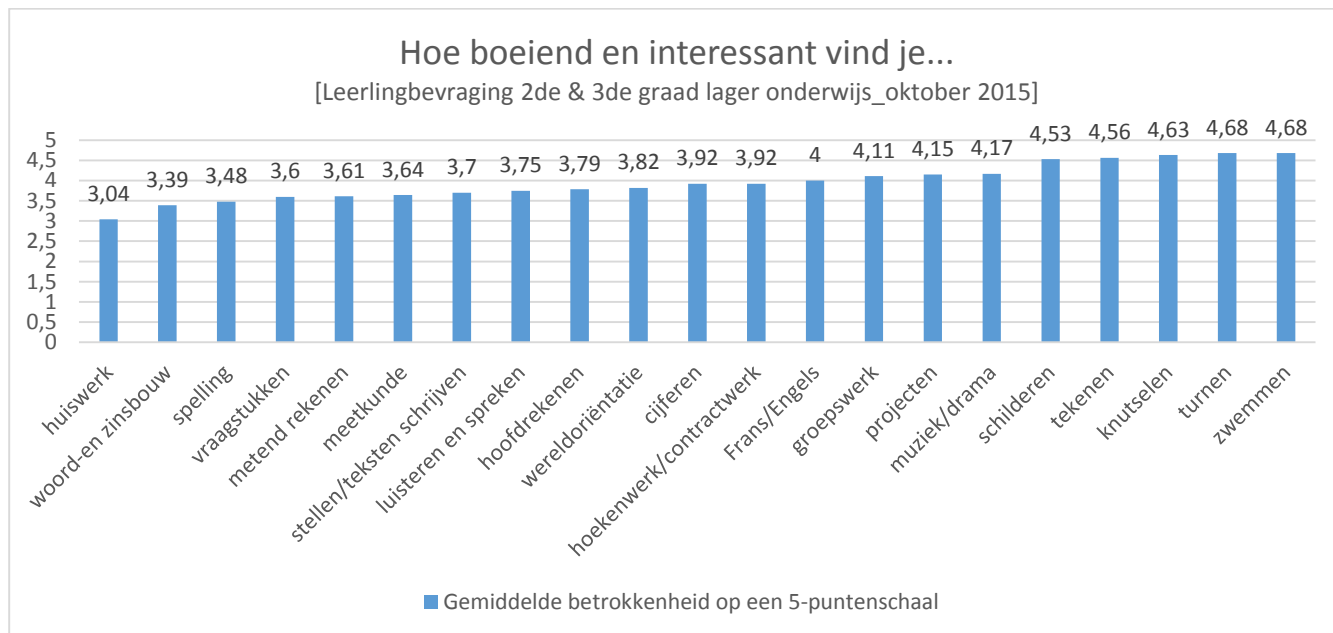

3.3.4 Resultaten lager onderwijs 2de en 3de graad

De globale betrokkenheid werd bevraagd op een 5-puntenschaal d.m.v. de vraag: “Vind je de lessen en activiteiten op school boeiend en interessant”? De gemiddelde score van de 248 bevraagde leerlingen bedraagt **3.77**, wat betekent dat de leerlingen het vaak boeiend vinden op school. In onderstaande tabel wordt weergegeven hoeveel leerlingen welke score geven op deze vraag:

De leerlingen hun betrokkenheid tijdens specifieke lessen werd bevraagd a.d.h.v. vragen op een 5-puntenschaal: **score 1** = ik vind het altijd saai, **score 2** = ik vind het vaak saai, **score 3** = ik vind het soms saai en soms boeiend, **score 4** = ik vind het vaak boeiend, **score 5** = ik vind het altijd boeiend. In onderstaande tabel worden de gemiddelde scores per vraag weergegeven. De resultaten zijn geordend van laag naar hoog:

4. Lerarenbevraging

Aan alle 57 leraren werd gevraagd om de vragenlijst *'Hoe maak ik het hier? Bevraging van beleving in de werksituatie.'* in te vullen. Deze bevraging gaat over de beleving van het werk als leraar in de huidige school. Hierin wordt enerzijds gepeild naar hoe de leraar contacten met de leerlingen, collega's, ouders en directie ervaart. Anderzijds wordt de beleving van de professionele activiteit in kaart gebracht: welke opdrachten geven voldoening als leerkracht?

De eerste vraag 'Hoe maak jij het als leraar' peilt naar het algemeen welbevinden als leraar. Het gemiddelde over de scholen heen bedraagt **3.98** op 5. De verdeling van de scores ziet er als volgt uit:

▲ score 1 & 2
▲ score 3

De volgende resultaten hebben betrekking op het welbevinden en de betrokkenheid van de deelnemende leraren. Hoe voelen zij zich in relatie tot de mensen waarmee ze samenwerken en in welke mate halen ze voldoening uit deze contacten. De resultaten zijn uitgedrukt in percentages.

In welke mate voel je je prettig, kan je je thuis voelen, spontaan zijn, jezelf zijn... ?

	Ik voel me zelden goed in dit contact	Ik voel me er soms goed bij	Ik voel me er goed bij	Ik voel me er steeds uitstekend bij
met de kinderen van de eigen klas	0%	2%	48%	50%
met kinderen van andere klassen	0%	4%	80%	16%
met collega's	0%	7%	48%	45%
met de directie	2%	14%	50%	34%
met het intern zorgteam	2%	9%	55%	34%
met de ouders	0%	5%	68%	27%
tijdens formele samenkomsten met het team	0%	20%	62%	18%
tijdens informele samenkomsten met het team	0%	7%	39%	54%
andere ...	0%	0%	71%	29%

In welke mate haal je voldoening uit je werk, vind je je opdrachten boeiend en uitdagend, heb je het gevoel aan je trekken te komen, impact te hebben?

	Ik doe dit met tegenzin	Ik doe dit niet echt graag	Ik doe dit graag	Ik werk met veel enthousiasme
dagdagelijkse omgang met kinderen	0%	2%	30%	68%
het lesgeven	0%	2%	41%	57%
opvolgen van leerlingen	0%	7%	63%	30%
samenwerken met collega's	0%	9%	48%	43%
samenwerken met de directie	5%	11%	54%	30%
samenwerken met het intern zorgteam	0%	11%	52%	37%
samenwerken met ouders	0%	13%	64%	23%
coaching van nieuwe medewerkers, studenten	0%	11%	61%	28%
formele samenkomsten met het team	0%	5%	64%	31%

5. Ouderbevraging

In wat volgt worden de resultaten van de ouderbevraging 'Wat vind ik van de school van mijn kind?' procentueel weergegeven. Hierbij wordt er een onderscheid gemaakt tussen deze van de kleuterschool en de lagere school. 82% van de ouders heeft de vragenlijst ingevuld.

5.1 Resultaten kleuteronderwijs

	Ja	Eerder wel	Eerder niet	Nee	Geen mening
Ik ben tevreden over de school van mijn kind.	82%	14%	1%	0%	3%
Mijn kind gaat graag naar deze school.	84%	14%	1%	1%	0%
Mijn kind voelt zich goed bij de kinderen van de klas.	79%	18%	2%	1%	0%
Mijn kind voelt zich goed bij de leerkracht(en) van de klas.	88%	11%	1%	0%	0%
De leerkracht zorgt goed voor mijn kind.	84%	15%	1%	0%	0%
Ik heb een goed contact met de leerkracht(en) van mijn kind.	73%	20%	5%	2%	0%
Ik voel mij welkom op deze school.	85%	13%	1%	0%	1%

Hoe vaak heb je volgende contacten gehad in de maand september 2015?

	Elke dag	Enkele keren/ week	1x/ week	Minder dan 4x	Nooit	Geen mening
Hoe vaak ben je op school geweest (brengen/halen kinderen, oudercontact, infoavond...)?	66%	19%	6%	6%	1%	2%
Hoe vaak heb je een gesprek gehad met de klasleerkracht?	4%	27%	27%	34%	5%	3%
Hoe vaak heb je op school contact gehad met andere ouders?	24%	38%	13%	13%	12%	0%

5.2 Resultaten lager onderwijs

	Ja	Eerder wel	Eerder niet	Nee	Geen mening
Ik ben tevreden over de school van mijn kind.	75%	21%	2%	1%	1%
Mijn kind gaat graag naar deze school.	79%	17%	3%	0%	1%
Mijn kind voelt zich goed bij de kinderen van de klas.	72%	23%	3%	2%	0%
Mijn kind voelt zich goed bij de leerkracht(en) van de klas.	84%	14%	1%	1%	0%
De leerkracht zorgt goed voor mijn kind.	82%	16%	1%	1%	0%
Ik heb een goed contact met de leerkracht(en) van mijn kind.	64%	27%	3%	4%	2%
Ik voel mij welkom op deze school.	80%	18%	1%	1%	0%

Hoe vaak heb je volgende contacten gehad in de maand september 2015?

	Elke dag	Enkele keren/ week	1x/ week	Minder dan 4x	Nooit	Geen mening
Hoe vaak ben je op school geweest (brengen/halen kinderen, oudercontact, infoavond...)?	52%	26%	7%	10%	5%	0%
Hoe vaak heb je een gesprek gehad met de klasleerkracht?	2%	15%	19%	43%	21%	0%
Hoe vaak heb je op school contact gehad met andere ouders?	23%	34%	9%	14%	19%	1%

6. Overzicht leerling-resultaten

6.1 Kleuteronderwijs

WELBEVINDEN			
inschatting door...	ROOD	ORANJE	GROEN
de leraar	8%	20%	72%
de leerling: 1 ^{ste} kleuterklas	19%	n.v.t.	81%
de leerling: 2 ^{de} en 3 ^{de} kleuterklas	14%	16%	70%

BETROKKENHEID			
inschatting door...	ROOD	ORANJE	GROEN
de observator	20%	45%	35%
de leraar	16%	26%	58%

6.2 Lager onderwijs

WELBEVINDEN			
inschatting door...	ROOD	ORANJE	GROEN
de leraar	10%	27%	63%
de leerling: 1 ^{ste} graad	8%	27%	65%
de leerling: 2 ^{de} en 3 ^{de} graad	5%	31%	64%

BETROKKENHEID			
inschatting door...	ROOD	ORANJE	GROEN
de observator	11%	32%	57%
de leraar	19%	33%	48%
de leerling: 1 ^{ste} graad	7%	21%	72%
de leerling: 2 ^{de} en 3 ^{de} graad	4%	23%	73%